

Protokoll 7/2021

fört vid Rådet till skydd för Stockholms skönhets
sammanträde måndagen den 23 augusti 2021 kl. 13:30-
17:20, möte via Skype

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande
Leif Bolter
Katarina Borg §§1-10, §§12-30
Birgitta Bremer
Elisabet Jermsten
Anders Johnson
Helena Nilsson Lannegren
Margareta Olofsson
Martina Pereira Norrman
Laila Reppen
Henrik Nerlund Sekreterare
Monica Hector Protokollförare
Susanne Höglin Handläggare
Rebecca Kilhman Föredragande §11
Susanna Stenfelt Föredragande §11
Sandra Öhrström Föredragande §26
Johanna Rosvall Föredragande §26
Maria Borup Föredragande §27
Astrid Rahlén Föredragande §29
Elisabeth Rosenquist Saidac Adjungerad ledamot §29
Aleksander Wolodarski Föredragande §29

Justerare

Leif Bolter

Datum för justering

Paragraf

§§1-30

Protokollförare

Monica Hector

§ 1 **Dagordning samt val av justerare**

Beslut

Valdes ledamot L Bolter att tillsammans med ordförande justera protokollet. Beslöts uppta ärenden i ordningen: 1-11, 17-30, 12-13, 16, 14-15.

§ 2 **Nästa sammanträdesdag**

Beslut

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder måndag 6 september 2021, kl. 13.30.

§ 3 **Nästa delegationssammanträde**

Beslut

Erinrades att Skönhetsrådets delegerade sammanträder måndag 20 september 2021, kl. 13.30.

§ 4 **Protokoll fört vid sammanträde 2021.05.31**

Beslut

Anmäldes att protokoll fört vid Skönhetsrådets ordinarie sammanträde 2021.05.31 justerats i vederbörlig ordning.

§ 5 **Protokoll fört vid delegationssammanträde 2021.06.14**

Beslut

Anmäldes att protokoll fört vid Skönhetsrådets delegationssammanträde 2021.06.14 justerats i vederbörlig ordning.

§ 6**Protokoll fört vid delegationssammanträde 2021.08.16****Beslut**

Anmäldes att protokoll fört vid Skönhetsrådets delegationssammanträde 2021.08.16 justerats i vederbörlig ordning.

§ 7**Rådet: Seminarium 2021, "Bromma flygplats 2038, från flygfält till ny stadsdel"**

SR 2021/101

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet att det årliga seminariet ska hållas 19 oktober 2021.

§ 8**Rådet: sammanträdesdagar 2022****Beslut**

Erinrades att Skönhetsrådet sammanträder följande dagar:

Måndagen 10 januari	Måndagen 24 januari
Måndagen 7 februari	Måndagen 21 februari
Måndagen 7 mars	Måndagen 21 mars
Måndagen 4 april	Måndagen 25 april
Måndagen 2 maj	Måndagen 16 maj
Måndagen 30 maj	Måndagen 13 juni

Rådets utflykt torsdag 16 juni

Måndagen 22 augusti	Måndagen 15 augusti
Måndagen 5 september	Måndagen 19 september
Måndagen 3 oktober	Måndagen 24 oktober
Måndagen 7 november	Måndagen 21 november
Måndagen 5 december	Måndagen 12 december

§ 9**Anmälningar för kännedom****Anmälda handlingar**

- Västberga 1:1 intill Tåjärnet , planärende på granskning, 2016-16476
- Glasa in altan på Södermalm, svar med e-post
- (Signerad) Hammarbyhöjden 1:1, skylt/vepa/ljusanordning, 2020-05221-575
- (Signerad) Sätra 2:1, planärende vid kvarteret Konduktören på granskning, 2012-18011
- Byggplaner i kv. Yxan på Södermalm, svar med e-post
- Geografiboken 1, meddelande och revidering efter granskning, 2018-18571
- Stuvaren 1 m.fl., meddelande revidering efter granskning, 2011-17670
- Edö 1, meddelande om revidering efter granskning, 2019-13584
- (Signerad) Spelbomskan 16, yttre ändring av bibliotek, 2021-02743-575
- Bromsten 8:1 och Bromsten 8:31 vid kv Tora, meddelande om antagande, 2019-12560
- Sundsvalls Skönhetsråd, fråga om rådets mediehantering. Svar med e-post
- Årets fulaste byggnad, svar med e-post samt SR 0076-2015 bifogad
- Färgval på markis i bostadsrättsförening på Kungsholmen, svar med e-post
- (Signerad) Neapel 3, ljusanordning/fasadbelysning, 2021-03792-575
- Slussens sk guldbro, svar med e-post
- (Signerad) Gammelgården 5, förslag till detaljplan, 2020-16559
- Oklar information om Skönhetsrådet, svar med e-post
- Slussens tillfälliga tunnelbaneentré, svar med e-post
- Reklam på vattnet, svar med e-post
- Reklambåtar , svar med e-post
- Tillsynsanmälan gällande restaurangpaviljong vid Djurgårdsbron, kopia till Skönhetsrådet
- (Signerad) Skönhetsrådets yttrande ang ärende 2019-103001
- Katthavet, planärende på granskning 2018-14318
- Köpinge 2, planärende på granskning, 2020-01238
- Liljevalchs tillbyggnad en skandal, svar med e-post samt SR 2015-0076 bifogad

- Liljevalchs tillbyggnad, förödande i den historiska miljön. Svar med e-post samt SR 2015-0076 bifogad
- (Signerad) Repslagaren 31 och Östermalm 1:13, förslag till detaljplan, 2018-08986
- (Signerad) Kejsaren 22, skylt/vepa/ljusanordning, olika reklamfinansierade konstverk, 2021-04750-575
- (Signerad) Stigbygeln 5, nybyggnad av servicebyggnader (säsongslöv 2022-04-01 - 2022-10-15), 2021-06911-575
- Yttrande om förslag till detaljplan för Landsknekten 4 och 22, från Brännkyrka hembygdsförening. Svar med e-post
- Täck Liljevalchs tillbyggnad med murgröna, svar med e-post samt SR 2015-0076 bifogad
- Liljevalchs tillbyggnad är en styggelse, svar med e-post samt SR 2015-0076 bifogad
- Täck Liljevalchs tillbyggnad med murgröna - Ni KAN lösa det gigantiska skönhetsproblem med det nya annexet!, svar med e-post
- Permanent klotter, svar med e-post
- Billboat förstör Stockholms stad, svar med e-post
- (Signerad) Hasselbacken 1, rivning av lusthus (lov i efterhand)
- (Signerad) Djurgården 1:1 (Rosendals trädgård), uppförand av trädgårdspaviljong
- (Signerad) Humlegården 57, fasadbelysning på f.d. Eden Hotell och Läkarhuset, reviderat förslag 2021-03254-575
- (Signerad) Humlegården 57, fasadbelysning på f.d. Eden Hotell och Läkarhuset, reviderat förslag 2021-03254-575
- Reklambåtar i Stockholm, svar med e-post
- Reklampråm, svar med e-post
- Reklampråmar i Riddarfjärden, svar med e-post
- Reklambyrå på Stockholms vatten, svar med e-post
- Flytande reklam, svar med e-post
- Elsparkcyklar, svar med e-post
- Målat staket i avvikande färg, svar med e-post
- Täck Liljevalchs tillbyggnad med murgröna, svar med e-post
- Varför har vi inget skönhetsråd i Stockholm längre? Svar med e-post samt SR 0076-2015 bifogad

§ 10**Södermalm 7:87 (Slussen), Mälarterrassen och C-huset, 2021-04535-575**

Återupptogs ärende hänskjutet 2021.06.14 (§6) angående Södermalm 7:87 (Slussen), Mälarterrassen och C-huset, 2021-04535-575.

SR 2021/123

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka bygglovsansökan med erinran.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Föreliggande förslag till bygglov innefattar den centrala byggnaden vid nya Slussen samt murar och trappanläggningar i branten mellan Södermalmstorg och Slusströskeln. Sedan detaljplanen för nya Slussen vann laga kraft har Skönhetsrådet genom skrivelser, möten och platsbesök försökt påverka den beslutade gestaltningen. En av de viktigaste frågorna har varit den s.k. Mälarterrassen, en ny mötespunkt som genom ett artificiellt landskap skapar en gen och logisk gångförbindelse överbryggandes höjdskillnaderna. Genom processen har terrassanläggningen förändrats, enligt rådets uppfattning till det bättre, eftersom det offentliga rummet prioriterats på handelsplatsens bekostnad.

I det aktuella förslaget till bygglov har rådet fokuserat på hur stenmurar, glas och trä kommer att te sig. Efter besök på plats kunde rådet konstatera att den föreslagna naturstensfasaden är en god lösning som väl anknyter till en Stockholmstradition. Rådet ansåg vidare att kombinationen av sten från tre olika granitbrott skapar ett fint liv i väggarna, samtidigt som stor uppmärksamhet måste ges varje stenkombination så att inte för stor flammighet uppfattas. Gränsen mellan variation och rörlighet är här hårfin. För att murarna ska kunna ge den tyngd som eftersträvas måste stor hänsyn tas till såväl fogar som hörn. Rådet ansåg att stenarnas kanter ska huggas grovt samt att fogen ska utföras inskjuten så att väggen uppfattas som kallmur. Runt hörn behöver stenen ett extra djup så att den i den stora skalan inte uppfattas som för tunn. Rådet ansåg att L-formade stenar här ska användas genomgående.

Gällande de förslagna burspråken av glas ansåg rådet att den spetsiga gestaltningen ger ett aggressivt intryck som bör mildras. Rådet fann avslutningsvis att det är ett stilt grepp att utföra de föreslagna paviljongerna med synlig träkonstruktion.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/123-10 Kulör- och materialbeskrivning
- SR 2021/123-9 Handlingsförteckning Arkitektur
- SR 2021/123-8 Utlåtande om tillgänglighet
- SR 2021/123-7 Ansökan
- SR 2021/123-6 A-ritning 1
- SR 2021/123-5 A-ritning 2
- SR 2021/123-4 A-ritning 3
- SR 2021/123-3 Bilaga ansökan
- SR 2021/123-2 Remissbrev
- SR 2021/123-1 Verksamhetsbeskrivning

§ 11

Uggleviksreservoaren, förslag till detaljplan, 2020-02200

Stadsbyggnadskontoret hade begärt Skönhetsrådets yttrande över Uggleviksreservoaren, förslag till detaljplan, 2020-02200. Rebecca Kihlman och Susanna Stenfelt, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2021/149

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka förslag till detaljplan med erinran om byggnadens gestaltning i den övre delen och en enklare takavslutning.

Erinrades att ledamot K Borg inte deltagit i ärendets hantering p.g.a. jäv.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för en ny reservoar som ersättning för den befintliga Uggleviksreservoaren. Dricksvattenförsörjningen i Stockholmsregionen behöver utökas från att tillgodose dagens 1,5 miljoner människor till 2,2 miljoner år 2050. Stadens vattenverk ligger idag nära produktionstaket, särskilt i samband med värmeböljor. Stockholm Vatten och Avfall har initierat ett program för upprustning och anpassning av reservoarerna. Uggleviksreservoarens kapacitet behöver öka med 50

procent till år 2050 och syftet med föreliggande detaljplan är därför att möjliggöra uppförandet av en ny vattenreservoar inom Uggleviken strax söder om befintlig reservoar.

Uggleviksreservoaren ritades av arkitekten Paul Hedqvist och togs i drift 1935. Hedqvist utformade byggnaden i ett rektangulärt liggande plan som vilar på sextiofyra stycken tolv meter höga betongpelare. Anläggningen, ”templet i skogen”, förenar klassicism och funktionalism och är grönklassad av stadsmuseet vilket innebär att den är särskilt värdefull ur historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Byggnaden har idag få eller inga motsvarigheter, särskilt som Ugglevikens systerreservoar vid Sandhamnsgatan i Stockholm revs på 1990-talet.

När den nya reservoaren är färdigställd kommer den äldre reservoaren att rivas och platsen att återställas till naturmark. Den nya vattenreservoaren uppförs som en pentagon med fem hörn. Byggnadens fem sidor utförs konkava och hörnen förses med en förhöjning vilket innebär att den avtecknar sig som en krona i stadens siluett. Den nya reservoarens höjd är 35 meter, 13 meter högre än befintlig reservoar som är 22 m hög. Den högre höjden hänger ihop med att stadens övriga vattenreservoarer är 35 meter höga och med samma höjd på den nya Uggleviksreservoaren kan hela stadens vattensystem användas mer effektivt. Den nya vattenreservoaren föreslås gestaltas med ett långsgående lansettformat mönster i djup relief på byggnadens övre del. Vissa av dessa håligheter kan beredas och nyttjas som häckningsplats för berguv.

Att säkra dricksvattenförsörjningen i Stockholm är ett oerhört angeläget projekt som Skönhetsrådet till fullo stödde. Rådet accepterade därför att den nya byggnaden i egenskap av kommunalteknisk anläggning syns i stadssiluett. Däremot hade rådet några invändningar gällande gestaltningen av den nya reservoaren, samt det resonemang som förs om rivning av den äldre reservoaren. Med tanke på byggnadens dokumenterat höga kulturvärden borde konsekvenserna av en rivning beskrivas som negativa och inte endast måttliga. I planbeskrivningen finns ingen information om huruvida möjligheten att behålla den befintliga reservoaren och komplettera med en mindre anläggning utretts. I Danmark har Tingshöjs vattenreservoar från samma tid byggnadsminnesförklarats. Rådet emotser att dessa frågor kan redas ut i den kommande kulturhistoriska konsekvensbeskrivningen.

Skönhetsrådet uppskattade idén med en pentagonformad byggnad. Den konkava formen leder till att sidorna faller undan så att byggnaden kan uppfattas som lite mindre än vad den egentligen är. Mer problematiskt är de upphöjda hörnen som inte fyller någon funktion och i onödan drar upp skalan. Rådets såg hellre ett enklare

avslut mot himlen och förordade att den del som inte är nödvändig inte heller utförs. Att locka berguven att återigen häcka i Nationalstadsparken är mycket behjärtansvärt. Rådet var emellertid inte övertygat om frisens gestaltning och föreslår en förenklad utformning i form av några få men väl motiverade håligheter.

Omhändertagandet av naturmarken är bra liksom den hänsyn som tas till de rödlistade arter som finns på platsen. Man bör så snabbt som möjligt återskapa naturmiljön, t.ex. genom att så ut frömaterial från platsen och återplantera träd.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/149-9 Samrådsbrev
- SR 2021/149-4 Planbeskrivning
- SR 2021/149-10 Plankarta
- SR 2021/149-8 Solstudie
- SR 2021/149-3 Kulturmiljöutredning
- SR 2021/149-11 Naturvärdesinventering
- SR 2021/149-12 Miljökonsekvensbeskrivning
- SR 2021/149-13 Dagvatten
- SR 2021/149-7 Geoteknik
- SR 2021/149-6 Lokaliseringsutredning
- SR 2021/149-5 Trafik och Parkering
- SR 2021/149-2 Riskutredning

§ 12

Sekreteraren informerar

Sammanfattning av ärendet

Informerade sekreteraren om att han representerat rådet vid invigningen av Liljevalchs+.

Under veckan kommer sekreteraren delta i en kommande dokumentär om tillbyggnaden av Liljevalchs.

Sekreteraren informerade om att SL inbjudit till möte avseende tunnelbanestationer med s.k. stridbäcksvälv eftersom dessa stationer står inför omfattande renoverings- och ombyggnadsbehov.

Erinrade sekreteraren att stadsmiljön under de senaste åren tillförts en rad olika företeelser som tillsammans bidrar med en stor mängd funktioner, möbler och installationer i stadsrummet. Sekreteraren föreslog att rådet på ett sammanträde under hösten tar upp frågorna om leveransboxar, elsparkcyklar, reklambåtar, laddstolpar och paddelpråmar för diskussion.

§ 13
Övriga frågor

Beslut

Förelåg inga övriga frågor.

§ 14
Gamla Stan 1:34, uppförande av flytande bad och poolanläggning invid Munkbrohamnen, 2020-11119-575
SR 2021/125

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§1).

§ 15
Penninglandet 2, förslag till detaljplan, 2019-13873
SR 2021/148

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§2).

§ 16
Aspholmen 1 m fl., förslag till detaljplan, 2015-12934
SR 2021/146

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§3).

§ 17

Rättikan 1 och del av Enskede gård 1:1, förslag till detaljplan, 2017-16414

SR 2021/142

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§4).

§ 18

Samråd för tunnelbana till Älvsjö; Förvaltning för utbyggd tunnelbana, Region Stockholm

SR 2021/154

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§5).

§ 19

Rådet: Verksamhetsplan 2021

SR 2021/152

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§9).

§ 20

Rådet: Tertialrapport 1 2021

SR 2021/151

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§10).

§ 21

Rådet: Underlag för budget 2022 med inriktning 2023 och 2024

SR 2021/153

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.06.14 (§11).

§ 22

Aspudden 2:1, Blommensbergsvägen, förslag till detaljplan, 2019-05858

SR 2021/176

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.08.16 (§1).

§ 23

Farsta 2:1, Mårbackagatan, förslag till detaljplan, 2018-02681

SR 2021/162

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.08.16 (§2).

§ 24

Firman 1, förslag till detaljplan, 2019-15762

SR 2021/175

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.08.16 (§3).

§ 25**Humlegårdsmästaren 4 och 5, förslag till detaljplan, 2020-03314**

SR 2021/185

Beslut

Anmäldes för formellt beslut ärende hänskjutet från delegationssammanträde 2021.08.16 (§4).

§ 26**Hammarbyhöjden 1:1, vid Nytorps gärde, förslag till detaljplan, 2016-20960**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Hammarbyhöjden 1:1, vid Nytorps gärde, förslag till detaljplan, 2016-20960. Sandra Öhrström och Johanna Rosvall, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2021/147

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för del av Hammarbyhöjden 1:1 m.fl. vid Nytorps gärde i stadsdelarna Kärrtorp, Hammarbyhöjden, Björkhagen och Gamla Enskede.

Planförslaget är en vidareutveckling av det program för Hammarbyhöjden och Björkhagen stadsbyggnadskontoret tidigare utarbetat och som stadsbyggnadsnämnden godkände 2016. I föreliggande förslag föreslås ca 650 lägenheter, två förskolor, en idrottshall, lokaler för mindre verksamheter samt en livsmedelsbutik fördelade i 15 byggnader i fem våningar och två byggnader i 2-3 våningar. Den del av parken som återstår ska utvecklas så att ytterligare aktiviteter inryms och fler kan ta del av parkens utbud. Parken ska också förses med ytor för skyfallshantering.

Förutom att öka antalet bostäder i området, bidra med nya funktioner och miljöer som inte finns i området idag är syftet att

bebyggelsen ska knyta samman Nytorps gårde med omkringliggande stadsdelar samt att dämpa upplevelsen av Åstorpsringens storskalighet.

Stadsdelarna som omger Nytorps gårde präglas av bebyggelse med enhetlighet i skala och gestaltning. Huvuddelen av bebyggelsen utgörs av trevåningshus, huskropparna är smala vilket möjliggjorde genomgående lägenheter. Gestaltningen är genomgående sparsmakad, fasaderna oftast av slätputs i ljusa nyanser även om gult eller hårdbränt rött tegel förekommer. Byggnaderna har flacka sadeltak eller pulpettak. Variationerna finns främst i utformningen av portar, skärmtak och fönster. Typiskt för smalhusbebyggelsen är också att balkongerna placerades på sydfasaden för bästa läge men också för maximalt ljusinsläpp så att inte underliggande lägenhetsfönster skuggades. Stadsmuseet har pekat ut Björkhagen, norra Hammarbyhöjden, Kärrtorp inklusive Nytorps gårde som särskilt kulturhistoriskt intressanta områden då dessa representerar sin tids stadsbyggnadshistoria och arkitekturhistoriska ideal väl.

Stadsbyggnadskontorets förslag utgår från gestaltningsidén att den tillkommande bebyggelsen ska utformas utgående ifrån smalhusstadens kvaliteter. Fokus ligger enligt samrådshandlingen på goda boendemiljöer, kvalitativa detaljer, enhetlighet i skala och gestaltning samt bevarad natur. Planeringen är tänkt att stärka stadsplaneidealet ”tunnelbanestaden” och parkstråket ska fortsatt förbinda stadsdelarna och fungera för rekreation. I norr och väst ska gatorna utgöra inramning till parken och skapa en tydligare gräns mellan offentligt och privat. Detta skiljer sig från hur områdena ifråga ursprungligen utformades då idealet var att bebyggelsen möter parken. Det breda parkstråket behålls till viss del men parkområdet minskar i storlek i och med att norra delen av gärdet bebyggs liksom västra delen mot Åstorpsringen. I parken tillkommer även planlagd yta för idrott. Förslaget innebär således att den nya bebyggelsen kommer att utgöra en ny front mot Nytorps gårde. Mot norr ges bebyggelsen en öppen planstruktur med lamellhus och punkthus för att ansluta till befintlig stadsplanestruktur. För att skapa en enhetlighet i den tillkommande bebyggelsen begränsas antalet bebyggelsetypologier och i överensstämmelse med befintlig bebyggelse placeras husen gruppvis. Skalan på de tillkommande husen föreslås vara enhetlig men de avviker i höjd i förhållande till smalhusens trevåningssskala. I övrigt föreslås gestaltningen följa smalhusbebyggelsens färg- och materialpalett, utformas med sadeltak, förhöjda bottenvåningar samt få en god detaljering. Mot Åstorpsringen och parkens sydöstra del föreslås två, i förhållande till ursprungsbebyggelsen mer storskaliga kvarter med vinklade byggnadsvolymer. Det ena kvarteret, kallat F, ska med sin västra fasad forma en stadsfront mot Åstorpsvägen, en ytterligare byggnad, hus I, fortsätter på temat att stärka gaturummet.

Skönhetsrådet stod i stora delar fast vid det yttrande som rådet lämnade i samband med att programmet för Hammarby och Björkhagen remitterats och ställde sig således negativt till delar av förslaget. Nytorps gärde är det enda stora öppna landskapsrummet i området och det har stor betydelse för kringboende samt fungerar som länk till Nackareservatet, även för dem som inte bor i omgivande stadsdelar. Viktigt är därför att Nytorps gärde får behålla så mycket som möjligt av sin öppna karaktär och att parken inte i detalj programmeras för olika användningsområden. Det storslagna med Nytorps gärde är just att det är användbart för så mycket av så många.

Bebyggelsen som är tänkt att stärka entrén till parken blir snarare det motsatta enligt rådets uppfattning. De föreslagna kvarteren (F och G) föreslås få en form och en storlek som är främmande i den typologi som finns i området och de blockerar effektivt såväl upplevelsen av parken som förståelsen för att det faktiskt finns en park överhuvudtaget bakom bostadshusen längs Åstorpsringen. Bebyggelsens skala, höjd och långa fasad som hus F får skapar inte enligt rådets mening den varierade stadsmässighet som är syftet. Flera av de närbelägna tilläggen ger ett oavslutat intryck och bebyggelse i denna del behöver utgöra en länk som sätter den nya bebyggelsen vid Sofielundsvägen och söderut längs Åstorpsringen i ett sammanhang. Rådets anser således att förslaget i denna del av planområdet bör omarbetas. Önskvärt vore att planstrukturen, liksom i områdets norra del, mer anpassades till befintlig bebyggelsestruktur och att naturmarken i större utsträckning bevaras och tillåts fortsätta ner mot parkrummet.

Vad gäller planområdets norra del ansåg rådet den mindre komplicerad, d.v.s. byggnaderna i kvarter A-E kan accepteras om än med reservation om hur hus A placeras. Rådet ansåg dock att byggnadshöjderna genomgående är för höga. En bättre samstämmighet med befintliga byggnaders höjder skulle göra tillskotten mindre påträngande i kulturmiljön. Vad gäller hus A ansåg rådet att det bör placeras i linje med kvarter B-D och inte på skrå så att det följer Åstorpsringens dragning. Vidare skulle rådet också gärna sett en ytterligare byggnadsvolym i planområdet direkt väster om hus A eftersom det skulle innebära en bättre sammanhållen miljö längs gatan. Befintlig gångtunnel borde kunna tas bort för att möjliggöra detta. Skönhetsrådet ville framhålla att staden tillsvidare bör avvakta med fortsatt planering av ny bebyggelse längs Åstorpsringen så länge inte fastighetsägaren av Dalens sjukhus redovisat önskemål och planer för området mellan sjukhuset och gatan. En samordnad planering av kvarter A, F, G och I med området runt Dalens sjukhus skapar förutsättningar för en bättre helhetslösning med god bostads- och stadsmiljö längs Åstorpsringen.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/147-10 Samrådsbrev
- SR 2021/147-15 Planbeskrivning
- SR 2021/147-14 Plankarta del 1
- SR 2021/147-13 Plankarta del 2
- SR 2021/147-8 Solstudier
- SR 2021/147-2 Kulturhistorisk konsekvensanalys
- SR 2021/147-3 Naturvärdesinventering
- SR 2021/147-18 Integrerad barnkonsekvensanalys - del 1
- SR 2021/147-17 Integrerad barnkonsekvensanalys - del 2
- SR 2021/147-4 Miljöteknisk markundersökning
- SR 2021/147-5 Trafikutredning
- SR 2021/147-6 Trafikbulerutredning Kv A F G och I
- SR 2021/147-7 SVA-PM 20210526
- SR 2021/147-9 Skyfallsutredning
- SR 2021/147-11 PM Hydrogeologi
- SR 2021/147-12 PM Geoteknik
- SR 2021/147-16 Parkerings-PM
- SR 2021/147-19 Dagvattenutredning

§ 27**Enskede Gård 1:1, förslag till detaljplan utbyggnad av befintligt café/bageri, 2019-14144**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Enskede Gård 1:1, förslag till detaljplan utbyggnad av befintligt café/bageri, 2019-14144. Maria Borup, plankonsult, redogjorde för ärendet.

SR 2021/188

Beslut

Beslöts avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande utformning.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Stadsbyggnadskontoret har upprättat ett planförslag för fastigheten Enskede Gård 1:1 som innebär utökad byggrätt inom planområdet. Fastigheten ligger i Enskedeparkens sydvästra kant – norr om Enskede ridskola och söder om Bägerstavägen. På platsen finns en liten stuga som var trädgårdsmästarebostad till Enskede gård, idag rymmer den Enskedeparkens bageri samt ett mindre förråd/toalett. Förslaget innebär byggrätt för en ny byggnad för bageri och servering som delvis utformas som ett orangeri, en ny

förrådsbyggnad samt miljöstuga för avfall. Planbestämmelserna anges som C1, d.v.s. café, restaurang och samlingslokal.

Planområdet har fortfarande en lantlig prägel och stugan bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde. Även närmiljön bedöms ha samma höga värden eftersom den förmedlar kunskap om det historiska landskapet. Den torrlagda bäckfåran som utgör en del av planområdet bedöms som värdebärande eftersom den varit en del av gårdens dränerings- och bevattningssystem liksom äldre parkträd och kopplingen till gårdens f.d. köksträdgård, numera koloniområde.

Planförslaget innebär, förutom nya byggnadsvolymer för bageri/orangeri, förråd och soprum att området får en ny marknivå då bäckfåran fylls igen. Det finns en översvämningrisk i händelse av skyfall vilket påverkat utformningen av planområdet. Med förslaget byggs planområdets lågpunkt bort helt eller delvis. Den nya gårdsplanen föreslås få en yta av stenmjöl. Den höjdskillnad som finns mot Enskede Gårdsväg tas upp genom trappningar i granit. Stödmurarna får inte vara högre än 0,5 meter.

Skönhetsrådet ställde sig positivt till att verksamheten får planstöd och att den också kan ges möjlighet att utvecklas. Rådet var dock tveksamt till förslaget i flera punkter. Enligt rådets uppfattning innebär utfyllnaden av den gamla bäckfåran att läsbarheten i kulturlandskapet går förlorad då det inte längre går att se eller förstå varför köksträdgården, dagens koloniområde, och trädgårdsmästarbostaden placerats där den gjorts. Rådet hade förståelse för att översvämningsskrisen måste hanteras men fann det svårt att förstå varför en så stadsmässig gestaltning med granitmurar och ramper och terrasser valts när planområdet så tydligt har en lantlig prägel både vad gäller landskap som befintliga byggnader. Den nya byggnadsvolymen för bageri/orangeri är tämligen stor och den kommer att blockera vyn in mot den f.d. trädgårdsmästarbostaden och därmed påverka upplevelsen av kulturmiljön. Enligt rådets uppfattning vore det önskvärt om volymen minskades i storlek för att fungera bättre på platsen, alternativt pröva om den ska delas upp i två mindre byggnader. Rådet ville i sammanhanget också påpeka att glas som material inte är genomskiktligt om det inte är upplyst inifrån, d.v.s. orangeridelen kommer att uppfattas som en volym, inte ett luftigt och knappt synligt tillägg i kulturmiljön. I underlaget saknas vidare uppgift om hur man tänker lösa behovet av solavskärmning i orangeriet, något som kommer att behövas om lokalen ska kunna användas när solen ligger på.

Sammanfattningsvis ansåg Skönhetsrådet att ett omtag är nödvändigt i syfte att möjliggöra att platsen kan behålla sin lantliga

karaktär, där bäckravinen bevaras och där byggnadsvolymerna får en storlek som bättre anpassats till planområdets förutsättningar.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/188-1 Enskede Gård 1:1, förslag till detaljplan utbyggnad av befintligt café/bageri, 2019-14144
- SR 2021/188-4 Samrådsbrev
- SR 2021/188-6 Planbeskrivning
- SR 2021/188-5 Plankarta
- SR 2021/188-8 Antikvarisk konsekvensanalys Enskedeparkens bageri
- SR 2021/188-7 Bebyggelsehistorisk inventering Enskede Gård 1_1, Hus 99, Gamla trädgårdsstugan
- SR 2021/188-2 Dagvattenutredning
- SR 2021/188-3 Trädinventering

§ 28

Motion av Anders Göransson (S) om att tillgängliggöra stadens parkplaner, KS 2021/822

Genom remiss hade Finansroteln, rotel I, begärt Skönhetsrådets yttrande över motion om att om att tillgängliggöra stadens parkplaner av Anders Göransson (S), KS 2021/822.

SR 2021/194

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet tillstyrka motionens förslag om tillgängliggörande av stadens parkplaner.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

I en motion av Anders Göransson (S) föreslås att stadsdelarnas parkplaner tillgängliggörs för medborgarna genom att publiceras på de sidor där staden informerar om parker. Idag finns endast kortfattad information om parkerna på stadens egna webbplatser. Motionären föreslår också att parkplanerna länkas på Wikipedia och sociala medier, i enlighet med stadens satsningar på digital förnyelse och digitaliseringsprogrammet för Stockholms stad.

Skönhetsrådet ställde sig bakom förslaget då det är ett viktigt steg i processen att tillgängliggöra och nå ut med det gedigna material som finns.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/194-1.1 Följebrev Motion om att tillgängliggöra stadens parkplaner, KS 2021/822 (2/3)

§ 29**Östermalmstorg, förslag till förnyelse, remiss från Trafikkontoret**

Genom remiss hade trafikkontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Östermalmstorg, förslag till förnyelse. Elisabeth Rosenquist Saidac, Trafikkontoret, Astrid Rahlén, extern konsult, trafikkontoret samt Aleksander Wolodarski, ansvarig för medborgarförslaget, redogjorde för ärendet.

SR 2021/163

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka föreslagen förnyelse av Östermalmstorg och att återställningsförslaget i stället ska ligga till grund för torgets framtida gestaltning.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

Förslaget innebär att Östermalmstorg får en ny gestaltning som bygger på ett medborgarinitiativ istället för en återställning av torget i enlighet med de principer som fanns före den tillfälliga saluhallen uppfördes 2015. Förslaget, signerat arkitekt Aleksander Wolodarski, innebär att det rektangulära torget gestaltas med en cirkel av körsbärsträd, en central fontän samt en stenläggning som ger en stark symmetri. Förslaget skiljer sig kraftigt från den modernisering av torgets gestaltning som Trafikkontoret beställt från Nivå Landskapsarkitektur. Det senare förslaget innebär en återställning av arkitekt Jan Gezelius utformning av torget med bl.a. beläggning av granithällar, bevarande av träd och återresning av Willy Gordons konstverk "Mötet".

Östermalmstorg är ett av stadens äldsta torg. Det anlades som ett axialtorg under 1600-talets mitt och har alltid varit en viktig plats för torghandel och samfärdsel. Torgets trafikfunktion som förbindelsepunkt mellan Nybrogatan och Storgatan för de kungliga karosserna mellan Slottet och Djurgården är fortfarande tydligt avläsbar genom torgets lutning. Både torghandel och den tidigare trafiken krävde en öppen plats, och det är därför inte förrän i senare tider som det delvis trädplanterats. Skönhetsrådet ansåg att torget som öppen plats har ett mycket stort värde av såväl kulturhistoriska

som stadsbildliga och funktionella skäl. Inom stadsplanekonsten har principen att hålla mitten fri varit välkänd, inte minst genom den österrikiske arkitekten Camillo Sittes analys av historiska platser. Sitte ansåg att geometri, vinkelhakar och passare inte var lämpade för en sinnlig gestaltning och att mittaxlar inte skulle brytas av brunnar eller monument. Rådet sympatiserade med denna konstnärliga syn som bryter med planformalismen och istället utgår från hur människan betraktar och använder en stadsmiljö.

Skönhetsrådet fann att återställningsförslaget är det mest utvecklingsbara av de båda presenterade. Den starka symmetri, och därmed inflexibilitet, som uppvisas i Wolodarskis förslag ansåg rådet främmande för torget. Det historiska material som Wolodarski utarbetat fann rådet förtjänstfullt, men ansåg det inte stödja den föreslagna radiella utformningen. Skönhetsrådet önskade vidare framföra att den uppväxta kastanjeraden på torgets sydsida ska bevaras samt att den för torget utvalda graniten ska återläggas och Willy Gordons ”Mötet” återresas. Torgets historiska funktion för handel och samfärdstas bäst om hand genom en mindre strikt gestaltning som flexibelt ger utrymme för torgplatser och gångtrafik i olika riktningar över ytan, behov som sannolikt förändras över tid. Avslutningsvis ansåg rådet att den föreslagna vändplanen avsevärt stör torget. Vändplatsen bör utgå och en annan lösning för Nybrogatans vändande trafik utarbetas.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/163-1 Förslag till förnyelse av Östermalmstorg

§ 30

Motion av Peter Wallmark (SD) om upprustning av Östermalmstorg, KS 2021/438

Genom remiss hade Trafikroteln, rotel V, begärt Skönhetsrådets yttrande över motion av Peter Wallmark (SD) om upprustning av Östermalmstorg.

SR 2021/126

Beslut

Beslöt Skönhetsrådet avstyrka bifall till motionen.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Sammanfattning av ärendet

I en motion av Peter Wallmark (SD) föreslås att Östermalmstorg byggs om med sex nya byggnader på torget och en central fontän med en staty föreställande artisten Tim Bergling, alias Avicii.

Östermalmstorg är ett av stadens äldsta torg. Det anlades som ett axialtorg under 1600-talets mitt och har alltid varit en viktig plats för torghandel och samfärdsel. Torgets trafikfunktion som förbindelsepunkt mellan Nybrogatan och Storgatan för de kungliga karosserna mellan Slottet och Djurgården är fortfarande tydligt avläsbar genom torgets lutning. Både torghandel och den tidigare trafiken krävde en öppen plats, och det är därför inte förrän i senare tider som det delvis trädplanterats. Skönhetsrådet ansåg att torget som öppen plats har ett mycket stort värde av såväl kulturhistoriska som stadsbildliga och funktionella skäl. Inom stadsplanekonsten har principen att hålla mitten fri varit välkänd, inte minst genom den österrikiske arkitekten Camillo Sitte's analys av historiska platser. Sitte ansåg att geometri, vinkelhakar och passare inte var lämpade för en sinnlig gestaltning och att mittaxlar inte skulle brytas av brunnar eller monument. Rådet sympatiserade med denna konstnärliga syn som bryter med planformalismen och istället utgår från hur människan betraktar och använder en stadsmiljö.

Rådet uttalade sig inte specifikt om gestaltningen av den föreslagna statyn men konstaterade att ett monument över artisten planeras till Humlegården. Rådet ställde sig inte negativt till ett sådant minnesmärke. I övrigt hänvisade rådet till sin diskussion över den föreslagna förnyelsen av Östermalmstorg under föregående punkt, §29.

Handlingar i ärendet

- SR 2021/126-1.3 Följebrev Motion om ett upprustat Östermalmstorg , KS 2021/438 (4/4)
- SR 2021/126-2 Förslag till ny utformning av Östermalmstorg

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2021-08-30
LEIF GUNNAR,BOLTER	2021-08-30
Inga Margareta,Varg	2021-08-30
MONICA,HECTOR	2021-08-30